

כאמור, בניו המיתוס משלוש חטיבות לא־סימטריות שלובות זו בזו. שתי נקודות השיא בעלילה מעידות שלא מיתוס ירידה לשאול שגרתו, הקשור בפירון ובאי־פירון, לפנינו. שתי נקודות השיא, די־המוות שחורצים האלים על איננה בשאול ודי־המוות שחורצת איננה על דומוזי, נאמרים באותה לשון עצמה: "קראו אליה - קריאת אָשם!" (שורה 170) ו"קראה אליו - קריאת אָשם!" (שורה 356). מעצם התקבולת עולה כי מעמדה של איננה שווה למעמדם של האלים חורצי הגורל, ולא למעמדו של אל זוטר, שגורלו קשור במחזוריות עונתית.

אולי מפני שדומוזי הוא האנושי באלים ואהבת איננה־דומוזי לוכשת צביון אנושי, המיתוס 'ירידת איננה לשאול' לא רק מסביר אירועים טבעיים כמונחים אנושיים, המאפשרים לאדם להזדהות עם הטבע ולהבינו, אלא גם מתאר תהליכים נפשיים ופסיכולוגיים. איננה היא דמות האשה הארכיטיפית, ודומוזי דמות הגבר הארכיטיפי, והמיתוס גם נותן מבע למורכבות יחסי הגומלין בין שתי ההוויות.

האלה איננה, מלכת השמים, שמה פניה אל השאול, מלכות אחותה, ארשכיגל. בטרם תרד אל השאול, היא מצווה את נינשובור, נאמנת־ביתה, להתאבל עליה, אם לא תשוב משם, ולבקש מן האלים אנליל, ננה ואנכי, כי ישיבוה לתחייה. בשערי השאול פושטים מעליה את כל בגדיה וסמלי מלכותה. אך באה איננה אל משכן אחותה, היא תופשת את מקומה ויושבת על כסאה. האנונה, שבעת אלי השאול, גוזרים עליה עונש מוות. נינשובור סובבת על פתחי האלים לבקש את עזרתם. אנליל וננה משיבים את פניה ריקם, ורק האל אנכי נענה לתחינותיה ומחזיר את איננה לתחייה בתחבולות עורמה. ואולם על־פי חוקי השאול, אין אלי האנונה מניחים לה לעלות, אלא אם כן תיתן לשאול משהו תמורתה. איננה עולה מן השאול מלווה בשבעה שדים. בדרכה מציעים לה השדים מועמדים אחדים להיות חליפתה, אך איננה מסרבת להסגירם. כאשר מגיעה איננה, בלוויית השדים, אל עץ־התפוח הגדול אשר במישור כולב היא מוצאת את דומוזי חוגג, לבוש הדר. איננה, בחמתה, מסגירה את דומוזי בידי השדים. דומוזי עושה נסיון נואש להימלט מידיהם, אך לשווא. גֶשְׁתִּינְנָה, אחותו של דומוזי, מבכה את ירידתו לשאול, ואיננה גוזרת כי גֶשְׁתִּינְנָה ודומוזי ישובו בשאול לחלופין - כל אחד מהם חצי שנה.

מְמָרוּמִי שְׁמִים אֶל מַעְמְקֵי אֶרֶץ¹ שְׁמָה פְּנִיָה,
הָאֵלָה, מְמָרוּמִי שְׁמִים אֶל מַעְמְקֵי אֶרֶץ שְׁמָה פְּנִיָה,
אֲנֵנָה, מְמָרוּמִי שְׁמִים אֶל מַעְמְקֵי אֶרֶץ שְׁמָה פְּנִיָה.

1 'מעמקי ארץ' - מילולית: "הארץ הגדולה", כינוי רווח לשאול בספרות השומרית.

ירידת איננה לשאול

מעשה מותו של דומוזי הועלה על הכתב בידי השומרים בגרסאות שונות - במיתוסים ובקינות. ואולם 'ירידת איננה לשאול' היא המיתוס היחיד שעלילתו מספרת כיצד הגיעה פרשת אהבתם של איננה ודומוזי אל שיאה הטרגי, ומדוע נגזר על דומוזי לרדת שאולה; ירידתה של איננה עצמה לשאול היא הגורמת בסופה של העלילה למותו של דומוזי.

המיתוס בנוי משלושה חלקים, הקשורים זה בזה בזיקה של סיבה ומסובב. החלק הראשון מתאר את ירידתה של איננה לשאול ואת מותה שם; החלק השני מספר על עלייתה מן השאול ועל החיפושים אחר מחליף שירד במקומה; שכן, לפי חוקי השאול לא תוכל איננה לשוב אל עולם החיים, אלא אם כן תסגיר בידי שְׁדֵי־השאול מישהו תחתיה. בחלק השלישי מתוארות לכידתו של דומוזי והסגרתו לשאול, ולקראת סיומו של חלק זה מופיעה על במת ההתרחשויות הדמות השלישית, השולית, אחותו גֶשְׁתִּינְנָה האמורה להחליפו בשאול מדי חצי שנה.

נהוג לראות את 'ירידת איננה לשאול' כאחד המיתוסים העוסקים ברדתו של אל פּרִיּוֹן שאולה עם התייבשותה העונתית של הצמחייה. ואולם רק דומוזי הוא נציג טיפוסי של אל פּרִיּוֹן; עלילותיה של איננה בירידתה אל השאול ובעלייתה ממנה אינן מאפיינות מיתוס מן הסוג הזה. במרכז המיתוס עומדות שתי אנטינומיות קרובות זו לזו: פּרִיּוֹן וצחיחות, חיים ומוות. ברובד הגלוי של המיתוס יורדת איננה לשאול כדי לכבוש את מלכות אחותה. איננה השאפתנית מבקשת לכבוש את מלכות המוות, לטשטש את הגבולות שבין עולם החיים לעולם המתים. בירידתה לשאול היא עוברת על חוקי האלים, ששמו גבול בין עולם המתים לעולם החיים. על־פי צו האלים, אסורים אלי השמים בירידה לשאול ולהפך, אלי השאול אסורים בעלייה לשמים. על־כן גוזרת עליה מועצת הפנתיאון להישאר בשאול, ואנליל וננה מסרבים להעלותה משם; הם מזכירים לה את הגבולות: "מי למקום ההוא הגיע ולעלות משם ביקש?!"

איננה כאלת פּרִיּוֹן נקבית, מעצם מהותה היא הפּרִיּוֹן באשר היא. לכן, אינה יכולה לתפוס את מקומה של אחותה, מלכת השאול; ואף אינה יכולה למלא תפקיד של אל פּרִיּוֹן המופיע ונעלם חליפות. החיים והמוות מתקיימים כשתי פנים של הוויה אחת, אבל במצוות האלים לעולם נשמר ביניהם הגבול. כיוון שאינה יכולה להיוותר בשאול, מעלה אותה האל אנכי משם בתחבולות, ודומוזי נאלץ לרדת במקומה.

5 גברתי, נְטֹשָׁה שָׁמַיִם, נְטֹשָׁה אֶרֶץ, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, אֲנִי, נְטֹשָׁה שָׁמַיִם, נְטֹשָׁה אֶרֶץ, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה מֵעַמְד־כְּהֵן־גְּדוּל, נְטֹשָׁה מֵעַמְד־כְּהֵנ־גְּדוּלָה, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה אֶת הָאֲנָה² בְּתוֹךְ־תּוֹכֵי אֶרֶץ, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה אֶת הָאֲמֻשְׁכַּלְמָה בְּתוֹךְ־תּוֹכֵי כְּדַת־כְּרָה, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה אֶת הַגִּגְנָה בְּתוֹךְ־תּוֹכֵי זַבְלָם, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה אֶת הָאֲשֵׁרָה בְּתוֹךְ־תּוֹכֵי אֲדָב, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה אֶת הַכְּרַדְרָגְרָה בְּתוֹךְ־תּוֹכֵי נַפְר, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה אֶת הַחֲרַסְכַּלְמָה בְּתוֹךְ־תּוֹכֵי כֶשׁ, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל, נְטֹשָׁה אֶת הָאֲאֵלְמֶשׁ בְּתוֹךְ־תּוֹכֵי אֲגָדָה, יְרַדָּה אֶל הַשְּׂאוּל.

חֲגָרָה בְּמִתְנִיָּה אוֹתוֹת־אֶל הוֹתָהּ, כָּל הַשְּׁבָעָה, לְקַטָּה אוֹתוֹת־אֶל הוֹתָהּ, בִּיְדֵיהָ נִשְׂאָה אוֹתָם, 15 לְקַחָה כָּל־הַמּוֹן אוֹתוֹת־אֶל הוֹתָהּ אֲשֶׁר תַּחַת רַגְלֶיהָ, חִבְשָׁה לְרֵאשָׁה אֶת הַמְצַנְפֹת, הַנּוֹר הַטְּהוֹר, לְקַחָה בִּידָה אֶת הַצִּיץ³ אֲשֶׁר לְמִצְחָהּ, עֲדָתָה עַל צִנּוּרָה חֲרוּז־סִפִּיר קִטְנִים, קִשְׂרָה עַל חֲזָה תְּאוּמִי־עֵנֶק־נְטָפִים, 20 עֲטָתָה עַל גּוֹפָה מִחֲלָצוֹת, בְּגַד־מַלְכוּת, קָרְעָה עֵינֶיהָ בַּפּוֹף: 'יְבוּא־נָא הָאִישׁ, יְבוּא־נָא!' תִּלְתָּה עַל חֲזָה מִשְׁפִּית: 'בּוֹא, אִישׁ, בּוֹא!'⁴ עֲנֵדָה עַל יָדָה צְמִיד זָהָב, אַחֲזָה בִּיְדֵיהָ קְנֵה־הַמְדָה וְחִבְל־הַשְּׂדָה⁵ כְּעֵין הַסִּפִּיר. 25 הַלְכָה אֲנִי אֶל הַשְּׂאוּל,

2 "בית השמים", המקדש הראשי של העיר ארץ, מרכז פולחנם של אנו, אל השמים, ואיננה.
3 תרגום חופשי של המלה השומרית hi-li, המציינת בדרך־כלל 'פאה נכרית', ובהשאלה 'חמדה', 'חן נשיי'.
4 הביטויים 'יבוא־נא האיש, יבוא־נא!' ו'בוא, איש, בוא!' הם כינויים לפוך ולמשכית, אשר תפקידם למשוך את דומויו או כל מאהב אחר אל האלה בעבותות אהבה.
5 קנה־המידה והחבל היו כלי־המלאכה של הסופרים שהתמחו במדידת שדות. הם נחשבים במיתולוגיה, בדרך־כלל, לסמלי האלוהות של ניסבה, אלת הסופרים, ונבו, אל הסופרים.

וּנְשַׁבֵּר⁶ נְאֻמַּנְת־בֵּיתָה הַלְכָה אַחֲרֶיהָ. אֲמָרָה אֲנִי הַטְּהוֹרָה אֶל נְשַׁבֵּר: 'אֲנָא, נְאֻמַּנְת־בֵּית־הָאֲנָה הַטּוֹכָה אֲשֶׁר לִי, 30 נְאֻמַּנְת־בֵּיתִי אֲשֶׁר אֲמָרֶיהָ נָעַם, צִירֵי־הַשְּׁלוּחַ אֲשֶׁר דְּכָרֶיהָ אֲמוּנִים; הַיּוֹם אֶל הַשְּׂאוּל אֲנִכִּי יוֹרֵדָת, (וְהָיָה) בַּיּוֹם בּוֹאִי אֶל הַשְּׂאוּל, בֵּין תְּלֵי הַחֲרָבוֹת שְׂאִי עָלַי קִינָה, 35 בְּדַבֵּר הַפִּי עָלַי בַּתָּף, בְּמַקְדְּשֵׁי הָאֵלִים סָבִי לְמַעֲנִי, בְּעֵינַיִךְ שְׂרָטִי עָלַי שְׂרָטָת, בְּאִפְךָ שְׂרָטִי עָלַי שְׂרָטָת, בְּחַתוּם מַעֲיִן כָּל, בְּעַגְבוֹתֶיךָ, שְׂרָטִי עָלַי שְׂרָטָת, כְּאֲבִיוֹן, בְּגַד יַחִיד לְבָשִׁי לְמַעֲנִי, 40 אֶל הָאֶכֶר, בֵּית אֲנִלֵּל,⁷ לְכַדֵּךְ שְׂאִי רַגְלֶיךָ. כְּבוֹאֵךְ אֶל הָאֶכֶר, בֵּית אֲנִלֵּל, לְפָנַי אֲנִלֵּל הוֹרִידִי דְמָעָה: 'הָאֵב אֲנִלֵּל, בַּתָּף בַּשְּׂאוּל, אִישׁ כָּל יְמִיתָנָה, כְּסַפְּךָ הַצְּרוּף, בְּקֶרֶב עַפְרוֹת הָאֶרֶץ (אִישׁ) כָּל יְבַלְלָנּוּ, 45 אֲבֹן־הַסִּפִּיר הַטּוֹכָה אֲשֶׁר לָךְ, בְּקֶרֶב אֲבָנֵי הַחֲרָשׁ (אִישׁ) כָּל יְפַלְחָנָה, עֵץ־הַתְּאֲשׁוּר אֲשֶׁר לָךְ, בְּקֶרֶב עֲצֵי הַנֶּגֶר (אִישׁ) כָּל יְבַקְעָנּוּ, הַעֲלָמָה אֲנִי, בַּשְּׂאוּל - אִישׁ כָּל יְמִיתָנָה! וְהָיָה כִּי לֹא יַעֲמֵד אֲנִלֵּל לִימִינֶךָ בְּדַבֵּר הַזֶּה, אֶל אוֹר לְכִי: כְּבוֹאֵךְ אֶל (מַקְדֵּשׁ) אוֹר, אֶל 'בֵּית־אֵימַת־כָּל־הָאֶרֶץ', 50 אֶל הָאֲכַשְׁנַגֵּל, אֶל בֵּית נְנָה⁸ - לְפָנַי נְנָה הוֹרִידִי דְמָעָה: 'הָאֵב נְנָה, בַּתָּף בַּשְּׂאוּל, אִישׁ כָּל יְמִיתָנָה,

6 אלה זוטרה, ששימשה מלווה ושליחה אישית של איננה. משמעו של השם: "הגברת, השפחה מארץ שובור".
7 מלך האלים, ראש הפנתאון והאל הלאומי של השומרים. מקדשו, האכור ("בית־ההר"), שכן בעיר ניפור, המרכז הדתי והתרבותי של השומרים.
8 אל הירח ואלוהי הבקר - אביה של האלה איננה. מקדשו הראשי, האכישנוגל ("הבית־היוצ־אור־לארץ") שכן, בעת חיבור המיתוס, בעיר אור, בירת הממלכה.

כספך הצרוף, בקרב עפרות הארץ (איש) כל יבללנו,
 אבן-הספיר הטובה אשר לה, בקרב אבני החרש (איש) כל יפלחנה,
 עץ-התאשור אשר לה, בקרב עצי הנגר (איש) כל יבקענו,
 העלמה אננה, בשאול - איש כל ימיתנה!

והיה כי לא יעמד ננה לימינה בדבר הזה, אל ארדו⁹ לכי:
 כבואך אל ארדו, אל בית אנכי,¹⁰
 לפני אנכי הוריד דמעה:

האב אנכי, בתך בשאול, איש כל ימיתנה,
 כספך הצרוף, בקרב עפרות הארץ (איש) כל יבללנו,
 אבן-הספיר הטובה אשר לה, בקרב אבני החרש (איש) כל יפלחנה,
 עץ-התאשור אשר לה, בקרב עצי הנגר (איש) כל יבקענו,
 העלמה אננה, בשאול - איש כל ימיתנה!

האב אנכי, האדון רבי-החכמה,
 היודע את סם-החיים,¹¹ היודע את מִי-החיים,
 הוא, אותי, תִּיה יחיה!

הלכה אננה אל השאול,
 וננשבר נאמנת-ביתה הלכה אחריה.
 אמרה אל נאמנת-ביתה ננשבר:
 "לכי, ננשבר שלי, [שימי] אל לבך,
 הדבר אשר צויתך, לא תסורי ממנו!"

אך קרבה אננה אל ארמון-צלמות,
 הדפה ביד זדון את דלתות השאול,
 קראה בקול זדון בשערי השאול:
 "פתח את הבית, השוער, פתח את הבית,

9 עיר השוכנת באזור ביצות, בקצה הדרומי של שומר; מרכז פולחנו של האל אנכי.
 10 אל מי התהום ואל החוכמה השומרי. יידם, יועצם ומיטיבם של אלים וכני-אדם גם יחד.
 11 הכוונה לעשב, אשר לו סגולה להחיות מתים.

פתח את הבית, נתי,¹² פתח את הבית, ואנכי לכדי אבוא בו!
 נתי, רבי-השוערים אשר לשאול,
 ענה לאננה הטהורה דבר לאמר:
 "מי את ואיזו את?"

80 "אנכי אננה ממזרח השמש!"

"אם אמנם אננה את ממזרח השמש,

על-מה ולמה תבואי אל ארץ-ללא-שוב?¹³

איכה נשאך לבך אל דרך - ההולך בה לא ישוב?"

ענתה אננה הטהורה ותאמר:

85 "אחותי הגדולה, ארשכגל¹⁴ הטהורה -

על-אודות אישה, האדון גגלנה¹⁵ אשר הרג,

לראות את זבח המתים¹⁶ אשר לו, (כאתי),

אנסך בשפע את שכר-זבח-המתים אשר לו; אמת ויציבו!"

נתי, רבי-השוערים אשר לשאול,

90 ענה לאננה הטהורה ויאמר:

"עמדי אננה! לגברתי אגידה-נא,

לגברתי ארשכגל, אגידה-נא, [דבריה] לה אגידה-נא!"

נתי, רבי-השוערים אשר לשאול,

95 אל גברתו ארשכגל,

אל ביתה בא, ויאמר אליה:

"גברתי, עלמה אחת,

אננה [אחותך], קרבה אל ארמון-צלמות,

הדפה [ביד זדון] את דלתות השאול,

12 שם שוער השאול, במיתוסים השומרניים.
 13 אחד מכינויי השאול בספרות השומרית, אשר חדר גם לספרות האכדית כמלה שאולה.
 14 מלכת השאול. משמעות השם: "גברת-הארץ-הגדולה" (ראה הערה 1 לעיל).
 15 משמע השם כנראה: "פרי-השמים-הגדול". אל זוטר, בעלה של ארשכגל. אפשר שגוגלנה נהרג סמוך לירידת איננה לשאול, והאלה מתחזה כמי שבאה להשתתף בהלווייתו; ואפשר שמדובר בזבח מתים שגרתו, ביום השנה למותו. נינוז, אחד מאלי השאול, נחשב לבנם של זוג אלים זה.
 16 סעודה הנערכת לכבוד המת, אשר רוחו עולה מן השאול לאכול ממנה (השווה דברים כו, יד; תהלים קו, כח).

- 100 קראה [בקול זדון בשערי השאול],
[נטשה] את האאנה, [נרדה שאולה]:
[תגרה] במתניה אותות־אלהותה, כל השבעה,
לקטה אותות־אלהותה, בידיה נשאה אותם,
לקחה כל־המון אותות־אלהותה, אשר תחת רגליה,
105 חבשה לראשה את המצנפת, הנזר הטהור,
לקחה בידה את הציץ אשר למצחה,
עדתה על צוארה חרוזי־ספיר קטנים,
קשרה על חזה תאומי־ענק־נטפים,
עטתה על גופה מחלצות, בגד־מלכות,
110 קרעה עיניה בפוף: 'בוא־נא איש, בוא־נא!
תלתה על חזה משכית: 'בוא איש, בוא!
ענדה על ידה צמיד זהב,
אחזה בידיה קנה־המדה וחבל־השדה כעין הספיר."

- או תכה ארשכגל שפולי בטנה,
115 נשכה שפתייה, ותירא מפני דבריו מאד.
אמרה אל נתי, רבי־השוערים אשר לה:
"לכה נתי שלי, רבי־השוערים אשר לשאול,
הדבר אשר אצונך, לא תסור ממנו:
סגור בריחי שערי שאול, כל השבעה,
120 ופתוח דלתות ארמון־צלמות, אחת, אחת!¹⁷
והיא - בבואה (בשערים),
אחר אשר יוסרו בגדיה, והיא כורעת (לארץ), אלי תוכא האשה!"¹⁸

נתי, רבי־השוערים אשר לשאול,
מצות גברתו שמר לעשות.

17 השוער מצטווה לפתוח את הדלתות אחת־אחת כדי למנוע מאיננה לפרוץ פנימה בעודה לבושה בכל סמלי אלוהותה ובגדיה.

18 השווה דברי ההשלמה של איוב עם גורלו, אחרי שאיבד את כל מה שהיה לו: "ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה" (איוב א, כא; וראה גם קהלת ה, יד).

- 125 בריחי שערי השאול, כל השבעה - סגר,
ודלתות ארמון־צלמות, אחת, אחת - פתח,
ואמר לאננה הטהורה:
"הבה, אננה, באי!"
אך באה אננה (בשער),
130 הסיר מעל ראשה את המצנפת, הנזר הטהור.
"על־מה־זה ולמה?"
"דמי, אננה! חקות השאול צדקו כלן;
אננה, משפטי שאול אל־נא תנאצי!"
אך באה בשער השני,
135 הסיר מעל צוארה את חרוזי־הספיר הקטנים.
"על־מה־זה ולמה?"
"דמי, אננה! חקות השאול צדקו כלן;
אננה, משפטי שאול אל־נא תנאצי!"
אך באה בשער השלישי,
140 הסיר מעל חזה את תאומי־ענק־הנטפים.
"על־מה־זה ולמה?"
"דמי, אננה! חקות השאול צדקו כלן;
אננה, משפטי שאול אל־נא תנאצי!"
אך באה בשער הרביעי,
145 הסיר מעל חזה את המשכית: 'בוא, איש, בוא!
"על־מה־זה ולמה?"
"דמי, אננה! חקות השאול צדקו כלן;
אננה, משפטי שאול אל־נא תנאצי!"
אך באה בשער החמשי,
150 הסיר מעל ידה את צמיד הזהב.
"על־מה־זה ולמה?"
"דמי, אננה! חקות השאול צדקו כלן;
אננה, משפטי שאול אל־נא תנאצי!"
אך באה בשער הששי,
155 לקח מידה את קנה־המדה וחבל־השדה כעין הספיר.

“על־מה־זה ולמה?”
 “דמי, אננה! חקות השאול צדקו כלן:
 אננה, משפטי שאול אל־נא תנאציו!”

אחר אשר הוסרו בגדיה, והיא כורעת – הובאה האשה פנימה.

165 הקימה (אננה) את אחותה מעל כסאה,
 והיא – על כסאה ישבה.
 שבעת שופטי האננה¹⁹ חרצו עליה משפט:
 נתנו בה עין – עין המות!
 דברו דבר – דבר חרון!
 170 קראו אליה – קריאת אשם!
 הכתה (למות), הפכה לפגר,
 את הפגר תלו על נו.

ויהי מקץ שלשה ימים ושלשה לילות,
 נאמנת־ביתה ננשבר,

174 א נאמנת־ביתה אשר אמריה נעם,

174 ב נאמנת־ביתה אשר דבריה אמונים,

175 לדבר גברתה הטתה און.

בין תלי החרבות נשאה עליה קינה,
 בדביר הפתה עליה בתף,

במקדשי האלים סבכה למענה,

בעיניה שרטה עליה שרטת, באפה שרטה עליה שרטת,

180 בחתום מעין כל, בעגבותיה, שרטה עליה שרטת,

כאביון, בגד יחיד לבשה,

אל האכר, בית אנלל, לבדה נשאה רגליה.

ויהי כבואה אל האכר, בית אנלל,

לפני אנלל הורידה דמעה:

185 “האב אנלל, בתף בשאול, איש כל ימיתנה,

19 אספת האלים הגדולים של הפנתיאון, חורצי הגורלות.

כספד הצרוף, בקרב עפרות הארץ (איש) כל יבללנו,
 אבן־הספיר הטובה אשר לה, בקרב אבני החרש (איש) כל יפלחנה,
 עץ־התאשור אשר לה, בקרב עצי הנגר (איש) כל יבקענו,
 העלמה אננה, בשאול – איש כל ימיתנה!”

190 ענה האב אנלל בחמתו לננשבר ואמר:

“בתי, מרומי שמים בקשה, מעמקי ארץ בקשה,

אננה, מרומי שמים בקשה, מעמקי ארץ בקשה,

ממשלות־שאול, ממשלות – איש כל יחמדם, ואשר ישיגם –

בשאול ישאר!

מי למקום ההוא הגיע ולעלות בקשי?”

195 האב אנלל לא עמד לצדה בדבר הזה: לאור הלכה.

ויהי כבואה אל אור, ‘בית־אימת־כל־הארץ’,

אל האכשנגל, בית ננה,

לפני ננה הורידה דמעה:

“האב ננה, בתף בשאול, איש כל ימיתנה,

200 כספד הצרוף, בקרב עפרות הארץ (איש) כל יבללנו,

אבן־הספיר הטובה אשר לה, בקרב אבני החרש (איש) כל יפלחנה,

עץ־התאשור אשר לה, בקרב עצי הנגר (איש) כל יבקענו,

העלמה אננה בשאול – איש כל ימיתנה!”

ענה האב ננה בחמתו לננשבר ואמר:

205 “בתי, מרומי שמים בקשה, מעמקי ארץ בקשה,

אננה, מרומי שמים בקשה, מעמקי ארץ בקשה,

ממשלות־שאול, ממשלות – איש כל יחמדם, ואשר ישיגם –

בשאול ישאר!

מי למקום ההוא הגיע ולעלות בקשי?”

האב ננה לא עמד לצדה בדבר הזה: לארדו הלכה.

210 ויהי כבואה אל ארדו, אל בית אנכי,

לפני אנכי הורידה דמעה:

“האב אנכי, בתף בשאול, איש כל ימיתנה,

כספך הצרוף, בקרב עפרות הארץ (איש) כל יכללנו,
 אבן־הספיר הטובה אשר לה, בקרב אבני החרש (איש) כל יפלחנה,
 215 עץ־התאשור אשר לה, בקרב עצי הנגר (איש) כל יבקענו,
 העלמה אננה בשאול – איש כל ימיתנה!
 ענה האב אנכי לנשכר ואמר:
 "בתי מה עשתה, חרד אחרד,
 אננה מה עשתה, חרד אחרד,
 220 גברת כל הארצות מה עשתה, חרד אחרד,
 'קדשת־השמים' מה עשתה, חרד אחרד!"

221 האב אנכי עמד לצדה בדבר הזה:
 לקח רפש מצפרנו (האחת), ויברא קדש־מתגודד,
 לקח רפש מצפרנו השנית, ויברא קדש־מקונן,²⁰
 לקדש המתגודד נתן את סס־החיים,
 225 לקדש המקונן נתן את מִי־החיים,
 אמר האב אנכי לקדש־המתגודד ולקדש־המקונן:
 "לכו! שאו רגליכם אל השאול,
 עופפו על־פני הדלת כזבובים,
 חמקו בעד צירי הדלת כרוחות,
 230 אם הרה ללדת את בנם,²¹
 ארשכגל, כורעת שם –
 על שפתיה הטהורות שמלה לא תעטה,
 חזה כצפחת־שמן לא תכסה,
 צפרניה כחרוצות־נחשת יהיו לה,
 235 תחלש את שערה מראשה (כתלש) כרשה:

20 עובדי המקדש המכונים 'קדש־מתגודד' ו'קדש־מקונן' שירתו, בדרך־כלל, במשחקים הפולחניים של איננה, כרקדנים וכמשוררים; כנראה עסקו גם בזנות פולחנית דו־מינית. בהקשר זה מדובר ביצורים דמוניים, שיכלו לחדור לשאול משום שהיו נעדרי תכונות אנוש. אנכי, האל הבורא, המכונה גם "היוצר/קדר האלים", בורא את הקדשים, כפי הנראה, משיירי טיט שדבקו בשורשי ציפורניו.
 21 אפשר שמדובר בהולדת האל נינוו, הנחשב לבנם של ארשכגל וגוגלנה במיתוסים השומריים (ראה הערה 15 לעיל; ראה עוד הערות בסוף הספר).

כאשר תאמר, 'אוי לרחמי',
 אמרו: 'גברתנו, מתיגעעת את, הוי לרחמך!
 כאשר תאמר, 'אוי לגביי',
 אמרו: 'גברתנו, מתיגעעת את, הוי לגבך!
 240 'אתם – מי אתם?' תאמר,
 'אתם, האומרים תחת "רחמי" – "רחמך", ותחת "גביי" – "גבך"?²²
 אם אל אתם, אדבר אליכם דבר,
 אם אנוש אתם, אצוה לכם ברכה!
 בשם השמים ובשם הארץ השביעוה,
 245 [בשם השאול] השביעוה!

והיה כי יעניקו לכם נהר על מימיו, מאן תמאנו,²³
 והיה כי יעניקו לכם שדה על שעוריו, מאן תמאנו!
 'תנו לנו את הפגר התלוי על הנו!' כה תאמרו לה:
 'הלא) פגר גברתכם הוא (זה)!'
 250 'יהי זה אדוננו, תהי זו גברתנו – תנוהו לנו!' אמרו אתם:
 יתנו לכם את הפגר התלוי על הנו:
 האחד – את סס־החיים, האחד – את מִי־החיים, הוּו עליה:
 אננה קום תקום!"

הקדש־המתגודד והקדש־המקונן הטו אָנָם למצות אנכי,
 255 עופפו על־פני הדלת כזבובים,
 חמקו בעד צירי הדלת כרוחות.
 אם הרה ללדת את בנם,
 ארשכגל, שם כורעת –
 על כתפיה הטהורות שמלה לא תעטה,
 260 חזה כצפחת־שמן לא תכסה,

22 הקדשים, שנשלחו להחיות את איננה, אמורים לרצות את ארשכגל על־ידי השתתפותם בצערה ובכאבה, כדי שהיא תטה להם חסד ותמלא את בקשתם.
 23 לשורות 246–247, השווה 'חלום דומווי', שורות 131–132, 142–143. שם מציעים 'השדים', הבאים ללכוד את דומווי, אותן מתנות לגשתיננה, אחות דומווי, ולחברו, למען יסגירוהו לידיהם.

- צַפְרָנִיָּה כַחרוּצוֹת־נַחֲשֶׁת הָיוּ לָהּ,
תַחֲלֹשׁ אֶת שַׁעֲרָה מֵרֵאשֶׁה (כַתְּלֹשׁ) כַרְשָׁה:
כַּאֲשֶׁר אָמְרָה: "אֹי לְרַחֲמֵי!"
אָמְרוּ לָהּ: "גְּבַרְתָּנוּ, מַתִּיצֵעַת אֵת, הוּא לְרַחֲמֵי!"
כַּאֲשֶׁר אָמְרָה: "אֹי לְגַבִּי!" 265
אָמְרוּ לָהּ: "גְּבַרְתָּנוּ, מַתִּיצֵעַת אֵת, הוּא לְגַבְרֵי!"
"אַתֶּם – מִי אַתֶּם?
אַתֶּם הָאוֹמְרִים תַחַת 'רַחֲמֵי' – 'רַחֲמֵי', וְתַחַת 'גַּבִּי' – 'גַּבְרֵי'?
אִם אַל אַתֶּם אֹדְבֵר אֲלֵיכֶם דָּבָר,
אִם אָנוּשׁ אַתֶּם אֲצוּה לָכֶם בְּרַכָּה!" 270
בָּשֶׁם הַשָּׁמַיִם וּבָשֶׁם הָאָרֶץ הִשְׁבִּיעוּהָ,
[בָּשֶׁם הַשְּׂאוֹל] הִשְׁבִּיעוּהָ!
הַפְּצִירוּ בָהֶם לְקַחַת נֶהָר עַל מִימֵי – וַיִּמְאַנּוּ,
הַפְּצִירוּ בָהֶם לְקַחַת שָׂדֵה עַל שַׁעֲרֵי – וַיִּמְאַנּוּ:
"תָּנוּ לָנוּ אֵת הַפָּגֵר הַתְּלוּי עַל הַנּוֹ!" 275
עָנְתָה אַרְשֶׁכְּגַל הַטְּהוֹרָה לְקֹדֶשׁ־הַמִּתְגוֹדֵד וּלְקֹדֶשׁ־הַמְּקוֹנֵן וְאָמְרָה:
"הַפָּגֵר הַזֶּה, פָּגֵר גְּבַרְתְּכֶם הוּא!"
"יֵהִי זֶה אֲדוֹנֵנִי, תֵּהִי זֹו גְּבַרְתָּנוּ – תִּנּוּהוּ לָנוּ!" אָמְרוּ לָהּ.
נָתַנוּ (לָהֶם) אֵת הַפָּגֵר הַתְּלוּי עַל הַנּוֹ,
הָאֶחָד – אֵת סַס־הַחַיִּים, הָאֶחָד – אֵת מִי־הַחַיִּים, הַזֹּו עֲלֶיהָ, 280
וְתַקַּם אַנְנָה!
(אֲזו) [קְרָאָה] אַרְשֶׁכְּגַל לְקֹדֶשׁ־הַמִּתְגוֹדֵד וּלְקֹדֶשׁ־הַמְּקוֹנֵן:
"קַחוּהָ!" גְּבַרְתֶּם אַחֲזוּה בְּיָדְכֶם.
אַנְנָה, בְּדַבָּר אֲנִפִי עוֹלָה מִן הַשְּׂאוֹל:
אַנְנָה, כַּעֲלוֹתָהּ מִן הַשְּׂאוֹל, 285
תַּפְּשׂוּהָ (אֵלֵי) הָאַנְנָה:
"מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר מִן הַשְּׂאוֹל יַעֲלֶה, שְׁלֹם מִן הַשְּׂאוֹל יַעֲלֶה!?"
כִּיּוֹם אֲשֶׁר אַנְנָה מִן הַשְּׂאוֹל תַּעֲלֶה,
חֲלִיפְתָהּ, רֵאשׁ תַּחַת רֵאשׁ, נָתוֹן תַּתּוֹן!"

- 290 אַנְנָה עוֹלָה מִן הַשְּׂאוֹל,
שָׂדִים קִטְנִים כַּקְנֵי מְשׁוּכָה,
שָׂדִים גְּדוֹלִים כַּקְנֵי סִפָּה, נִצְמָדִים לַצִּדָּה.²⁴
אֲשֶׁר מִלְּפָנֶיהָ – לֹא נֶאֱמַן־בֵּית הוּא וְשָׁבֵט יַחֲזִיק בְּיָדוֹ,
אֲשֶׁר מִגְּבָהּ – לֹא צִיר־שְׁלוּחַ הוּא וְאֵלֶּה יַחְגֵּר בְּמַתְנֵיוֹ.
295 הֵמָּה אֲשֶׁר יֵצְאוּ כַּנְּגֵדָה,
הֵמָּה אֲשֶׁר יֵצְאוּ כַּנְּגֵד אַנְנָה,
מֵאֲכָל לֹא יִדְעוּ, מִשְׁקָה לֹא יִדְעוּ,
קַמַח־מִנְחָה לֹא יֵאָכְלוּ,
מִי־נֶסֶף לֹא יִשְׁתּוּ,
300 אֵל דּוֹרוֹנוֹת נְעִימִים לֹא יִשְׁעוּ,
בַּחֲזִיק אִשָּׁה עֲנַג לֹא יִרוּ,
יְלָדֵי חֶמֶד לֹא יִנְשָׁקוּ,²⁵
רַעֲיָה מַחֲזִיק אִשָּׁה קָרַע יִקְרַעוּ,
בְּנֵי אִישׁ מֵעַל בְּרַכְּיוֹ יִשְׁאוּ,
305 וְכֻלָּה מִבֵּית חֲמִיָּה יוֹצִיאוּ.
אַנְנָה עוֹלָה מִן הַשְּׂאוֹל:
306 כַּעֲלוֹת אַנְנָה מִן הַשְּׂאוֹל,
נִפְלָה נִנְשָׁבֵר לְרַגְלֶיהָ,
יִשְׁכָּה בַּעֲפָר, לְבִשָּׁה צוֹאִים.
אָמְרוּ הַשָּׂדִים אֵל אַנְנָה הַטְּהוֹרָה:
310 "אַנְנָה, לְעִירְךָ לְכִי, אוֹתָהּ נִקַּח (תַּחֲתִיךָ)!"
עָנְתָה אַנְנָה הַטְּהוֹרָה לַשָּׂדִים וְאָמְרָה:
"הֲלֹא הִיא נֶאֱמַנְת־בֵּיתִי אֲשֶׁר אָמְרִיָּה נְעַם,
צִירֵי־הַשְּׁלוּחַ אֲשֶׁר דְּבַרְיָה אֲמוֹנִים,

24 'שָׂדִים קִטְנִים', 'שָׂדִים גְּדוֹלִים' – הַכוּוּנָה לַשָּׂדֵי־הַשְּׂאוֹל; מִלּוּלִית: "שׁוֹטְרִים". מְדוּבָר בַּשָּׂדִים שֶׁתַּפְּקִידִם לְשִׁמּוֹר אֵת צַעֲדֵי אַיִנָּה, עַד שֶׁתִּיתֵן מִיִּשְׁהוּ תְּמוּרָתָהּ.

25 שׁוֹרֹת 295–302 מְקַבְּלוֹת ל'חֲלוּם דּוּמוּזִי', שׁוֹרֹת 110–116. בַּשָּׂנֵי הַמִּיתוּסִים מֵתוֹאֲרִים 'שָׂדֵי־הַשְּׂאוֹל תִּיאוֹר סְטִירִיאוּטִיפִי כִּיצוּרֵי־בִינָיִים אַכּוֹרִיִּים, נְטוּלֵי רַגְשׁוֹת וַחֲסָרֵי תְּכוּנוֹת אֵל אוֹ אָנוּשׁ.

- הדָּבָר אֲשֶׁר הוֹרִיתִיךָ לֹא זָנַחָה,
 315 הַדָּבָר אֲשֶׁר צוִּיתִיךָ מִמֶּנּוּ לֹא סָרָה,
 בֵּין תְּלֵי הַחֲרָבוֹת נִשְׁאַה עָלַי קִינָה,
 בַּדְּבִיר הַכֶּתֶה עָלַי בַּתָּה,
 בַּמִּקְדָּשִׁי הָאֱלִים סוֹכְבָה לְמַעֲנֵי,
 בְּעֵינַיִךָ שָׂרְטָה עָלַי שָׂרְטָת, בְּאִפֶּה שָׂרְטָה עָלַי שָׂרְטָת,
 320 בַּחֲתוּם מַעֲיִן כָּל, בְּעַגְבוֹתֶיךָ, שָׂרְטָה עָלַי שָׂרְטָת,
 כְּאֲבִיוֹן, בְּגַד יָחִיד לְבָשָׁה,
 אֶל הָאָכָר, אֶל בֵּית אַנְלָל,
 אֶל אוֹר, אֶל בֵּית נִנְה,
 אֶל אַרְדּוֹ, אֶל בֵּית אַנְכִי,
 325 לְבָדָה נִשְׁאַה רַגְלֶיךָ;
 הִיא אֲשֶׁר הַחִיהַ הַחִיתִּנִּי!
 אֵיכָה אוֹתָה אֲתָן לְכֶם?
 "נִלְכְּה־נָא אֶל אִמָּה, אֶל (מִקְדָּשׁ) סִגְכַרְשָׁגָה²⁶ נִלְכְּה־נָא!"
 בַּסִּגְכַרְשָׁגָה אֲשֶׁר בְּאִמָּה,
 330 שָׂרָה,²⁷ בְּעִירוֹ, נָפַל לְרַגְלֶיךָ,
 יָשָׁב בְּעָפָר, לְבָשׂ צוּאִים,
 אָמְרוּ הַשָּׂדִים אֶל אֲנָנָה הַטְּהוֹרָה:
 "אֲנָנָה, לְעִירְךָ לְכִי, אוֹתוֹ נִקַּח (תַּחֲתִיךָ)!"
 עָנְתָה אֲנָנָה הַטְּהוֹרָה לְשָׂדִים וְאָמְרָה:
 335 "אֵת שָׂרָה שְׁלִי, מְשׁוֹרְרִי,
 עוֹשֵׂה־הַצִּפְרָנִים אֲשֶׁר לִי, הַקּוֹלֵעַ שְׁעָרֵי,
 אֵיכָה אוֹתוֹ אֲתָן לְכֶם?"
 "נִלְכְּה־נָא אֶל בְּדַתְּבֵרָה, אֶל (מִקְדָּשׁ) הָאֲמִשְׁכְּלָמָה²⁸ נִלְכְּה־נָא!"

26 "חומת־הלבנים-אשר-ללבי־ההר" - מקדשו של האל שרה בעיר אומה.
 27 אל העיר אומה (עיר שומרית חשובה, סמוכה ללגש; כיום מזוהה עם תל־גי'וח'ה). שרה נחשב במיתולוגיה לאחד משני בניה של איננה.
 28 ה'אמשכלמה' ("בית־זייר־ארץ") היה מקדשו המיוחד של דומוזי, בעיר בְּדַת־בִּירָה (מזוהה עם 'מדינה', בין ארך ובין לגש).

- בְּאֲמִשְׁכְּלָמָה, אֲשֶׁר בְּבַדַּתְּבֵרָה,
 340 לָלַל,²⁹ בְּעִירוֹ, נָפַל לְרַגְלֶיךָ,
 יָשָׁב בְּעָפָר, לְבָשׂ צוּאִים,
 אָמְרוּ הַשָּׂדִים אֶל אֲנָנָה הַטְּהוֹרָה:
 "אֲנָנָה, לְעִירְךָ לְכִי, אוֹתוֹ נִקַּח (תַּחֲתִיךָ)!"
 עָנְתָה אֲנָנָה הַטְּהוֹרָה לְשָׂדִים וְאָמְרָה:
 345 "לָלַל דָּגוּל מִרְכָּבָה, הַהוֹלֵךְ עִמָּדֵי לִימִינִי וְלִשְׂמָאלִי,
 אֵיכָה אוֹתוֹ אֲתָן לְכֶם?"
 "נִלְכְּה־נָא אֶל עַצ־הַתְּפוּחַ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּמִישׁוֹר כְּלָב,³⁰ נִלְכְּה־נָא!"
 הִלְכּוּ אַחֲרֶיהָ אֶל עַצ־הַתְּפוּחַ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּמִישׁוֹר כְּלָב.
 (שָׁם) דָּמְזִי לְבָשׂ בְּגַדֵי הָדָר, וְעַל כֶּסֶאוֹ בְּהָדָר יָשָׁב.³¹
 350 הַשָּׂדִים תִּפְשׁוּהוּ בְּמַתְנִיּוֹ,
 מִן הַקְּנָקְנִים, הַשִּׁבְעָה, שִׁפְכוּ אֶת הַחֶלֶב,
 שִׁבְעִתִּים הִלְמוּ בְּרֵאשׁוֹ כְּאוֹיֵב,
 הָרוּעָה - הַצְּלִיפוּ בְּפָנָיו בַּחֲלִיל וּבַקְּנֵה־שִׁיר.
 נָתַנָּה בּוֹ עֵינָה - עַיֵן הַמּוֹת!
 355 דְּבַרְהָ דָּבָר - דְּבַר חֲרוֹן!
 קִרְאָה אֵלָיו - קִרְיַאת אֲשָׁם!
 "אוֹתוֹ - קְחוּהוּ!"
 אֲנָנָה הַטְּהוֹרָה נָתַנָּה בְּיָדָם אֶת הָרוּעָה דְּמִזִּי.
 הִמָּה אֲשֶׁר יָצָא נִגְדוֹ,
 360 אֲשֶׁר יָצָא נִגְדוֹ דְּמִזִּי,
 מֵאֲכָל לֹא יָדְעוּ, מִשְׁקָה לֹא יָדְעוּ,

29 אל זוטר, שנחשב לבנה השני של איננה. לפיכך, הוצב פסלו באמושכלמה, מקדש דומוזי. פירוש השם: "אי־שהבש".
 30 רובע בעיר ארך, שבה שכן מקדשה של איננה. לפנים היתה כולב עיר נפרדת, סמוכה לארך.
 31 תחת להתאכל על רעייתו המתה, ישב דומוזי על כסאו במלוא הדרו המלכותי. איננה, בחמתה, מסרה אותו לידי 'שדי'־השאול (ראה שורות 354-358 להלן).

קמח־מנחה לא יאכלו,
 מי־נסך לא ישתו,
 בחיק אשה ענג לא ירוו,
 ילדי חמד לא ינשקו, 365
 בני איש מעל ברקיו ישאו,
 וכלה מבית חמיה יוציאו.

בכה דמזי חורו פניו,
 פרש העלם כפיו השמימה, אל אתו:
 370 "אתו, הן אחי־אשתי אתה, אני בעל אחותך,
 אני ולא אחר נשאתי חמאה אל בית אמך,
 אני ולא אחר נשאתי חלב אל בית ננגל,

הפך ידי ידי נחש,
 הפך רגלי רגלי נחש,
 375 ואמלטה מפני שדי, אל־נא יתפשוני!"
 שעה [אתו אל דמעותיו],
 הפך [ידי יד] נחש,
 הפך [רגליו] רגלי נחש,
 וימלט מפני השדים.³²

380 כנחש צפעוני

(שו' 397-381 מקוטעות או חסרות; בשורות אלה סופר ככל הנראה כי דומוזי נמלט מידי השדים והסתתר במכלאת־הצאן של אחותו גשתיננה. הזכוב התנדב לגלות את מקום־מחבואו, והשדים לכדוהו. עם התחדש הטקסט, מדברת איננה, ככל הנראה, אל הזכוב, וחורצת לו גורל של חסד כגמול על מעשהו)

הגבר

הזכוב

400 הבתולה אננה לזכוב [תחרץ גורל חסד]:

32 סיפור נסיונות המילוט של דומוזי מן 'השדים' בידי אל השמש, אותו אחי איננה, מסופר בהרחבה ב'חלום דומוזי', שורות 164-238. שם הופך האל אותו את דומוזי לאיילה שלוש פעמים.

"בבית־השקר, בכלי־ארד אשר לשותי היין - תשכּוּ,
 בבית־הצאן - [תשב]:
 ככני [איש] חכם אל!"
 הזכוב [נמלא שמחה] לגורל אשר חרצה לו אננה.

[גשתננה הורידה] דמעות:
 405 "העלם שלי הלך ואיננו, הסגר הסגר לידם!
 הלך ואיננו, אללי, חניו [נגדעו]!"³³

"אתה - (למועד) חצי שנה, אחותך - (למועד) חצי שנה,
 [ביום אשר אתה] תבקש - ביום ההוא משם תעלה,
 [ביום אשר אחותך] תבקש - ביום ההוא משם תעלה!"

410 (וקך) נתנה אננה הטהורה את דמזי (חליפתה), ראש תחת ראש.

הו, ארשכגל הטהורה,
 (מה) נעמה תהלתך!

33 יש לשער כי בשורות 407-409 מדברת איננה אל דומוזי, האסור בידי 'השדים' העומדים להורידו שאולה. אם אמנם כך, הרי הדמות המקוננת בשורות 405-406 יכולה להיות רק גשתיננה, אחותו.